

Gostovanje Antje Damm na Vodnikovi domačiji

Ustvarjanje slikanice

Slikanico odlikuje poseben slog oziroma arhitekturni pristop k izdelavi ilustrirane knjige. Avtorica je vse elemente v slikanci – hiško (veliko škatlo) in junake izdelala iz papirja, postavila, prilepila in ročno poslikala, potem pa z njimi oblikovala različne prizore, pri čemer si je za ustvarjanje ustrezne svetlobe pomagala še z ročno svetilko. Prizore je fotografirala. Fotografirani prizori zato delujejo tridimenzionalno. V hiši so najprej črno-beli, potem pa stran za stranjo preplavljajo barve.

Kako je slikanico ustvarjala, je ilustratorica nazorno predstavila z modelom, ki ga je v ta namen prinesla v Slovenijo.

Obisk na obisku v Sloveniji

Antje Damm je obiskala učence Osnovne šole Petra Venclja v Domžalah (dogodek je povezovala in prevajala Tina Mahkota), najrazličnejše bralce v knjigarni Lutkovnega gledališča v Ljubljani (z ustvarjalno delavnico je pomagalo društvo KUD Galerija C.C.U.) in na Vodnikovi

domačiji (dogodek je vodila Špela Frljic, prevajala pa Tina Mahkota), na Vodnikovi domačiji je potekala tudi okrogla miza Zgodbe o staranju pod vodstvom dr. Tine Bilban. Jezikovne ovire med nemščino in slovenščino in seveda med našo gostjo in drugimi udeleženci je premagovala Alexandra Zaleznik.

*Mateja Sužnik,
urednica Založbe Zala*

BOŠTJAN GORENC: MOJ LAJF

Režiser: Sebastijan Horvat
Avtorica likovne podobe in scenografka: Tanja Komadina
Igralci: Miha Bezeljak, Barbara Jamšek, Marko Ujc in Alenka Čilenšek k. g.
Dramaturginja: Tanja Lužar
Kostumografki: Tanja Komadina in Mojca Bernjak
Avtor glasbe: Drago Ivanuša
Avtorica video animacije: Hana Repše

V Lutkovnem gledališču Maribor so oktobra premierno uprizorili predstavo

Moj lajf, namenjeno otrokom in mladostnikom po devetem letu. Predstava je nastala po istoimenski stripovski predlogi Boštjana Gorenc in Tanje Komadina, ki se na mladostniku prijazen način lotita življenjske zgodbe Ivana Cankarja.

Cankar je avtor enega obsežnejših opusov slovenske književnosti, v kolektivni zavesti pa tudi sinonim za revno življenje in navezanost na trpečo mater. Boštjan Gorenc v stripu *Moj lajf* v sodelovanju s Tanjo Komadina (avtorico likovne podobe) Cankarja prikaže drugače. Ivan pridobi vsakdanje poteze slehernega dečka, njegovi občutki krivde, s katero ga nenehno povezujemo, pa se umaknejo mladostniškemu pobalinstvu in kasneje tudi iznajdljivi učenosti. *Moj lajf* temelji na realnem ozadju in izkustvu pisateljevih (predvsem) otroških let, a ga Gorenc modernizira in približa mladim, ki se s Cankarjem zaradi spremenjenega načina življenja ne morejo več poistovetiti.

S humorjem in ironično distanco se je odrske postavitve lotil tudi režiser Sebastijan Horvat, ki ni prvič združil Cankarja z gledališčem – leta 2007 je režiral *Romantične duše* v ljubljanski Drami in 2015 *Hlapce* v Trstu. Kljub temu da se z režijo v lutkovnem gledališču še ni srečal, je uspešno izluščil zabavne, zanimive in tudi žalostne stripovske skice, ki ohranjajo časovno premočrtnost povesti in hkrati funkcionirajo v lutkarskih preoblekah. V izbranih odlomkih je lik Cankarja simpatičen, uporniški, pošten in pameten.

Scenografija po zamisli Tanje Komadina ostaja zvesta formi stripa, glavni material za izdelavo scene je les, ki imitira papir. Prizorišče tako deluje dvodimenzionalno, kot slika v knjigi. Posebej sveže delujejo (pre)velike maske glav, ki si jih nadenejo igralci in v celoti posnemajo podobo likov iz stripa. Vizualno podobo pa obogatijo tudi efekti, kot so na primer pravi dim iz narisane pečice

in video animacije, delo Hane Repše, ki se lepo povežejo in sodelujejo z ostalimi odrskimi elementi. Bogato scenografijo podpirajo razne lutkovne tehnike, ki dokažejo kvaliteto igralcev (Miha Belzeljak, Barbara Jamšek, Marko Ujc in Alenka Cilenšek) in ohranjajo dinamiko predstave.

Zgodba o Cankarjevem otroštvu je prvič predstavljena zabavno, s prvimi parodije, a vseeno ohranja pisateljeva izvorna razmišljanja. Tudi Boštjan Gorenc je izpostavil, da se na odru prepletata resna snov, ki nam da misliti, in kratkočasen humor, ki pomaga, da si zapomnimo tudi resne poudarke. Prizori so včasih pomešani s sodobnim svetom in tehnologijami – Ivan spor s sestro reši z dopisovanjem po Iphone-u, uporabljata veliko emotikonov in humorno zaključita s sporočilom: »Jutri pa k spovedi!«

Kljub šaljivemu ozračju, je izpostavljeno tudi občutenje materialne revščine in krivde, a večinoma ne z mračnim patosom, marveč bolj otroško in sproščeno – predvsem s črtico o kraji suhih hrušk iz mamine omare, ki jo je Ivan izvedel s sestro. V primerjavi z ostalimi dogodki v predstavi je ta del morda nesorazmerno dolg, a na nevsiljiv način pokaže revščino Cankarjevega otroštva ob koncu 19. stoletja, ki je (k sreči) težko primerljiva s pomanjkanjem danes. Podoživljanje dogodkov, zlasti povezanih z materjo, ki se nenehno pojavlja v Cankarjevem opusu, je obravnavano s humorjem. Ta se najbolj neposredno izrazi v prizoru v šoli, kjer učiteljica napove: »Danes se bomo učili o materiji!« Ivan se nakremži: »Pa ne spet nekaj o materi.«

Predstavo podpira pisano podobje intertekstualnih prvin. Na začetku se zasliši priredba pesmi *Brick in the Wall* slavnih Pink Floydov s slovenskim besedilom in z udarnimi gesli: »*Ne tiščite nas v kalup!*«, kar je primerna izbira za pripoved o Cankarjevih šolskih tegobah. V predstavi se kot lika pojavita tudi

Svetlana Makarovič in Srečko Kosovel, v animaciji pa celo telekineza in Matilda, kar je najbrž medbesedilna navezava z Roaldom Dahlom.

Uprizoritev celostno funkcionira predvsem zato, ker se ne trudi biti pretirano didaktična in povsem zgodovinsko korektna; prav s tem vzpostavi zanimanje mladostnikov in Cankarja osvetli na drugačen način, kot je prikazan v šolskih učbenikih. Ekipa ustvarjalcev pa kljub prestopanju zgodovinske distance ohrani spoštovanje do pisatelja in ga zgolj preobleče v moderno preobleko – temu pritrjuje tudi zaključek predstave, rap, ki strne Cankarjevo življenje v ritmih *Prince-a z Bel-Air-a*, ki med gledalci vselej požanje navdušenje.

Tjaša Lešnik

BOOKBIRD 2016

Z glavnim urednikom revije Björnom Sundmarkom je kot sourednica **prve številke** sodelovala Roxanne Harde, strokovnjakinja za področje staroselske mladinske literature, ki je tema te številke. V uvodnem članku *Putting First Nations Texts at the Center* (Teksti staroselcev na osrednjem mestu) Roxanne Harde opiše svoje dolgoletno raziskovalno delo, posvečeno proučevanju kanadske domorodske literature za otroke in mladino, in sicer literature o otrocih ali za otroke ter literature, katere avtorji so domorodci. Po teh kriterijih je izdelala tudi seznam mladinske literature od prvih knjig, ki se navezujejo na ustno izročilo, do sodobnih knjig za mlade.

Kathleen Forrester in Judith Saltman sta v prispevku *Felt Knowledge in Michael Kusugak's Picture Books* (V slikanicah Michaela Kusugaka je čutiti njegovo poznavanje) z analizo slikanic

sodobnega inuitskega pisatelja Michaela Kusugaksa, ki jih je ilustrirala v Kanado priseljena češka ilustratorka Vladyana Krykorka, prikazali avtorjevo moč reafirmacije inuitske kulture in identitete. V zgodbe (večinoma o Arktiki in o inuitskih otrocih) Kusugaka vnaša svoja osebna doživljanja, saj je otroštvo preživel v krogu tradicionalne inuitske družine.

Kolonializem (tako španski kot ameriški) je močno zaznamoval družbo na Filipinih. Rhoda Myra Garces-Bacsal, Ruanni Tupas in Jesus Federico Hernandez v prispevku *A Filipino Grandmother Grimm: Subversion of Foreign Fairy Tales through Indigenization and Cultural Appropriation in Mga Kuwento ni Lola Basyang /The Stories of Grandmother Basyang/* (Filipinska babica Grimm: Subverzija tujih pravljic s prvobitnostjo in s kulturno polastitvijo v Zgodbah babice Basyang) osvetlijo strategijo pisatelja in dramatika (očeta tagaloških gledaliških iger) Severina Reyesa, da v zgodbe vnese odpor do diskriminacije in spoštovanje lastne kulturne identitete. To utemeljujejo na številnih pravljicah babice Basyang, ki jih je Severino Reyes objavljal od leta 1925 v tagaloščini in predstavil tuje pravljice v prvobitno domače okolje. Njegove pravljice so prevzeli tudi drugi mediji, v tiskanih pa se pojavljajo vse do današnjega časa.

Judith Leggatt v prispevku *Suicide Prevention in Nêhiyawî (Cree) Comic Books* (Odvračanje od samomora v krijskih stripih) kritično analizira strip *Darkness Calls* (Klici teme) iz leta 2006, čigar avtor je Steven Keewatin Sanderson, in strip *7 Generations: A Plains Cree Saga* (7 generacij: odkrita krijska saga) iz leta 2012 Davida A. Robertsona in Scotta B. Hendersona. Oba stripa, namenjena mladostnikom ljudstva Cree (Nêhiyawî), sta vsebinsko naravnana na odvrčanje od samomora, ki je v Kanadi med to populacijo izjemno pogost.